

Grote windmolens komen dichterbij

Aan de randen van de zuidwestkant van Bronckhorst wordt gekeken naar stroomopwekking door hoge windmolens. In de gemeente Doetinchem is sprake van redelijk vergevorderde plannen voor hoge molens nabij Laag-Keppel. Later mogelijk ook op Bronckhorster grondgebied tussen de bruggen van Laag-Keppel en Eldrik. Doesburg kijkt naar voorwaarden waaronder het windmolens zou kunnen toestaan.

derwijs te gaan, zo ervaren omwonenden. Pas als processen als inventarisaties, onderzoeken, verkenningen een tijdje lopen en zelfs concrete plannen in een vergevorderd stadium zijn, worden ze er van de kant van de gemeente over geïnformeerd. Dat blijkt trouwens niet per se alleen hier het geval te zijn. Uit het hele land klinken geluiden van verontruste bewonersgroepen die het idee

Openheid

Windmolens van 175 meter hoog bij Angerlo, een plan in de gemeente Doetinchem voor 4 à 5 windmolens met een tiphoogte van 230 meter op het Landgoed Keppel, en straks misschien 10 tot 12 windmolens in de gemeente Bronckhorst, ook op het Landgoed Keppel en eventueel in Eldrik. Doesburg kijkt vervolgens naar wat mogelijkheden zijn om energieneutraal te worden via windmolens en zonnevelden in het noordoosten van de gemeente, tegen de grens met Bronckhorst.

Het Klimaatverdrag van Parijs is geen van-m'n-bedshow meer. Medio 2019 heeft het kabinet het eruit voortvloeiende Klimaatakkoord gepresenteerd. In heel Nederland kijken gemeenten nu welke rol zij kunnen en willen spelen in de energietransitie, in het CO₂-neutraal worden. Ook hier rammelt de energietransitie uitdrukkelijk aan de deur. Of rammelen, eigenlijk lijkt het eerder sluipen-

De ligging van de mogelijke windmolenlocaties Keppel/Doetinchem.

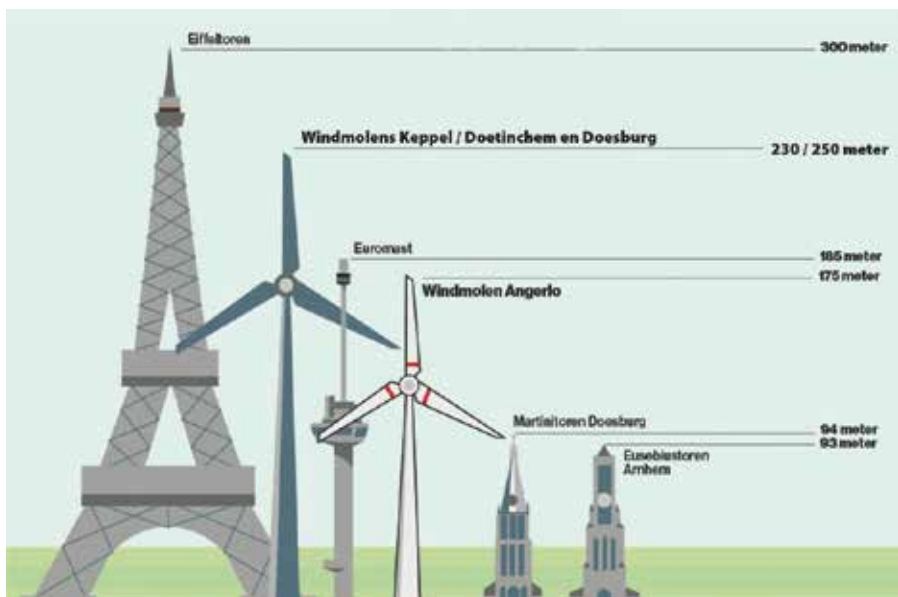
De ligging van de mogelijke windmolenlocaties Doesburg.

hebben dat ze pas worden geïnformeerd als het *point of no return* al lang gepasseerd lijkt. Het enige was hen dan nog rest, is met alle kracht aan de noodrem te gaan hangen.

‘Vanuit de overheid wordt niet tijdig, open, eerlijk en transparant geïnformeerd. Dat ervaren we voortdurend’, zegt een woordvoerder van de Stichting Tegenwind Keppel en Eldrik. ‘Je kunt eigenlijk zeg-

gen dat we als omwonenden buitenspel worden gezet.’ De Stichting is in september 2019 actief geworden nadat omwonenden bij toeval hoorden over plannen voor windturbines. ‘Zonder dat daarover door de gemeente Bronckhorst of de initiatiefnemer over gecommuniceerd was, terwijl het wel hun plicht is dat te doen. Dat wekt wantrouwen. En zeker als later blijkt dat de gemeente Bronckhorst en de gemeente Doetinchem al in ieder geval vanaf 2018, of eerder hierover, gesprekken hebben gevoerd met het Landgoed Keppel.’

Hier in de voormalige gemeente Hummelo en Keppel zijn het Stichting Tegenwind Keppel en Eldrik en Windmolens Drempt die zich roeren. Tegenwind Keppel en Eldrik, een initiatief van een groep inwoners uit Keppel en Eldrik, is sterk voorstander van verduurzaming en is ook niet tegen windturbines, maar zijn absoluut tegen de komst van windturbines langs de Oude IJssel. Onder geen enkele voorwaarde zegt de stichting akkoord te gaan met de komst van windturbines op het Landgoed Keppel of in een later stadium ook westelijker langs de Oude IJssel tussen de bruggen van Laag-Keppel en Hoog-Keppel. Dit past niet in het prachtige landschap en zeker niet dichtbij woonwijken of kernen vanwege onder meer de grote gezondheidsrisico's. De negatieve gevolgen voor flora en fauna, de gezondheid van omwonenden en de waardedaling van woningen zijn enorm, zegt de Stichting. ‘Er zijn betere alternatieven denkbaar om ook te voldoen aan het Klimaatakkoord waarbij geen sprake is van deze negatieve gevolgen. Daarbij moet je bijvoorbeeld denken aan een veelvoud van lage windmolens op boerenerven, zonnepanelen op alle daken, biovergassing, isolatie en voorlichting.’ De Stichting benadrukt dat inwoners zich op dit moment nog onvoldoende realiseren wat er mogelijk op hun afkomt. Windmolens Drempt, een initiatief van bezorgde bewoners in het buitengebied van Drempt en Doesburg, is eveneens voorstander van verduurzaming en volgt kritisch de onderzoeken van de gemeente Doesburg naar mogelijkheden voor windmolens in het gebied tussen ruwweg Achter-Drempt en camping Het Zwarte Schaar.

Hoogtevergelijking met andere bouwwerken.

Turbines

Wat de twee initiatieven dus bindt, is dat ze allebei voorstander zijn van verduurzaming van de energievoorziening en daarbij ook niet per definitie tegen windturbines zijn. Het belangrijkste verschil in de aanpak zit in hoever de plannen binnen de verschillende gemeenten gevorderd zijn. Doetinchem is al akkoord gegaan met een principeverzoek van het Landgoed voor de plaatsing van 4 à 5 windturbines en zit al in een verder stadium. De gemeente Bronckhorst wil de kaders voor hoge windturbines nog verder aanscherpen en besluit in 2022. In Doesburg daarentegen zijn er nog geen uitgekristalliseerde plannen. De verschillen in stadia verklaren het verschil in houding. De Stichting Tegenwind Keppel is uitgesproken tegen; geen hoge windmolens langs de Oude IJssel. De stichting spreekt

Een impressie van het natuurgebied in de omgeving van Barlham tussen Laag-Keppel en Doetinchem

trouwens consequent van industriële windturbines (IWT). ‘Deze turbines zijn de hoogste op het land denkbaar op dit moment.’

Windmolens Drempt is genuanceerder en hamert voorlopig op een goede informatievoorziening richting bewoners. Allebei vinden de clubs dat er in Nederland en ook in de Achterhoek betere plekken te vinden zijn om windmolens te plaatsen dan in het krap bemeten buitengebied van Doesburg en in het coulisselandschap langs de Oude IJssel.

Gezondheidsrisico

De grootste weerstand tegen de komst van de molens komt voort uit de zorg voor gezondheidsrisico van bewoners in de buurt. ‘Eerst is er het permanente directe geluid van de turbine’, zegt de woordvoerder van Stichting Tegenwind Keppel en Eldrik. Samen met het niet hoorbare geluid (infrason geluid), trillingen over langere afstand, zou dat kunnen leiden tot het zogenoemde windturbinesyndroom. ‘Wetenschap heeft keer op keer aangetoond dat geluid gezondheidsschade kan veroorzaken, IWT-geluid geeft slaapstoornissen, cardiovasculaire

schade, gehoorproblemen zoals oorsuizen, hyperactivatie van het autonome stelsel, angst, stress, concentratiestoornissen en ontwikkelingsstoornissen bij kinderen.’

De gezondheidsschade wordt voornamelijk veroorzaakt door het infrason geluid dat de hoge turbines maken, het dag en nacht hoorbare geluid en mensen kunnen ook veel last hebben van de slagschaduw. ‘De Nederlandse wetgeving heeft geen afstandsnormen die omwonenden bescherming geeft. De normering in Nederland is nog altijd gebaseerd op kleine windturbines van 50 meter hoog, maar inmiddels zijn dit kolossale industriële

Een impressie van het gebied bij de Grietstraat in Doesburg

Pieter Plass

apparaten geworden met een veel grotere impact. Duitsland houdt nu als norm 10 keer de tiphoogte aan voor de minimale afstand tussen windturbines en woonhuizen. Dat zou hier 2,3 kilometer betekenen, dan is er geen plek op het landgoed.'

Stichting Tegenwind Keppel en Eldrik wijst nog op de geldende 2-kilometerzone beschermd stads-/dorpsgezicht en bijzonder cultuur landschappelijke waarde van het gebied langs de Oude IJssel. 'We zijn zeer benieuwd naar hoe hard de gemeente Bronckhorst zich hiervoor gaat maken. Gezien alle recente commotie maken we ons hier ernstige zorgen over.'

€ 100.000 per molen per jaar

Hoewel Stichting Tegenwind Keppel en Eldrik erkent dat de inkomsten uit de windmolens voor Landgoed Keppel, zo'n € 100.000 netto per molen per jaar, niet per se een valide argument vormen om tegen te zijn, wil de woordvoerder het wel genoemd hebben. 'Het Landgoed wil graag doen voorkomen dat het armlastig is. Dat is niet zo, die windturbines zijn niet nodig om het landgoed exploitabel overeind te houden. Maar afgezien daarvan, als het gaat om geld verdienen, hebben wij nog wel wat alternatieven voor de familie. Wij hebben diverse keren de hand uitgestoken om met de familie Van Lynden (eigenaar van het landgoed) in gesprek te gaan en onze ideeën met hen te bespreken, maar dit wordt helaas categorisch geweigerd.' Wat die ideeën zijn, wil Stichting Tegenwind Keppel en Eldrik nu nog niet openbaar maken maar eerst zelf voorleggen aan de eigenaar van Landgoed Keppel. Het Landgoed Keppel liet eerder weten dat de inkomsten uit de windmolens juist kunnen bijdragen aan de instandhouding van het coulisselandschap.

Windmolens Drempt

Windmolens Drempt is opgericht in september 2020 toen duidelijk werd dat Doesburg bezig was om te bekijken wat in het noordoostelijke gebied de mogelijkheden waren om windmolens te plaatsen. Het gaat om het gebied dat grenst aan de gemeente Bronckhorst, meer specifiek het dorp Achter-Drempt. Windmolens Drempt heeft zich vooral ten doel gesteld om mensen te informeren en te betrekken. 'Als initiatiefnemers vormen wij geen belangengroep, zijn we geen tegenstanders of zelfs actiegroep', vertelt woordvoerder Pieter Plass. 'Het gaat erom mensen mee te nemen in het proces. Dat zit hem vooral in het informeren en kennis van de materie overbrengen om waardevol mee te kunnen praten. Dat doen we voor iedereen die het aangaat, individuele bewoners, de door de gemeente ingestelde werkgroep, de Dorpsraad Drempt of voor wie maar namens de bewoners optreedt.' Zo is er de internetsite windmolensdrempt.nl met de Doesburgse plannen, actueel nieuws en veel achtergrondinformatie.

Smalle strook buitengebied

Maar gaandeweg het informatieproces ontstaat ook bij Pieter Plass en de zijnen wel het idee dat het tamelijk onnadenkend is om in de relatief smalle strook buitengebied aan de noordoostkant van Doesburg windmolens van 250 meter te willen plaatsen 'De wettelijke minimale afstand tot woningen is in Nederland niet hard bepaald maar volgt uit een berekening gebaseerd op geluid, slagschaduw en veiligheidsaspecten. In de praktijk heb je het over zo'n 400 meter. Maar dan zeg ik ook, wat dacht je van een minimale afstand van 10 keer de tiphoogte, zoals ze ook in Duitsland doen. Hier wordt

Laag-Keppel met kasteel Keppel aan de Oude IJssel is een beschermd dorpsgezicht

uitgegaan van een direct geluidsniveau van 47 dB op de gevel. De norm in Denemarken daartegenover is 20 dB in huis.’ Aansluitend noemt ook Plass de gezondheidseffecten op omwonenden van voortdurende slagschaduw van de wieken en laagfrequent geluid. ‘Daar is al ontzettend veel onderzoek naar gedaan, wereldwijd zo’n 300 publicaties.’

Afwegingskader overval

Plass stoort zich aan de manier waarop Doesburg aan de slag is gegaan met het zogenoemde afwegingskader, met het opstellen van randvoorwaarden voor zon- en windenergie. ‘In eerste instantie was er in Doesburg helemaal niet de intentie Drempt hierin te betrekken. Dit voelde voor ons als een overval. Via de dorpsraad en de werkgroep van bewoners van het noordoostelijk buitengebied van Doesburg hebben we gezegd: maak pas op de plaats en vind een manier om het beter te doen.’ Om het verzoek kracht bij te zetten heeft Windmolens Drempt een manifest opgesteld. Daarin wordt van de gemeente Doesburg gevraagd om volledige informatievoorziening aan de betrokken inwoners en een open dialoog over de plannen waarbij een zorgvuldige afweging wordt gemaakt van alle belangen. Meer dan de helft van de mensen uit het gebied heeft het manifest inmiddels ondertekend. Volgens woordvoerder Nancy Hermsen van de gemeente Doesburg wordt de soep echter

Klimaatverdrag Parijs

In het Klimaatverdrag van Parijs hebben 195 landen, inclusief Nederland, afgesproken om in 2050 de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, en zo mogelijk 1,5 graden Celsius. De huidige doelstelling van de EU is het streven naar het verminderen van de CO₂-uitstoot tegen 2030 met 40% ten opzichte van de uitstoot in 1990. Afgeleid daarvan heeft de Nederlandse politiek zich ten doel gesteld om in 2030 in Nederland de broeikasuitstoot te halveren ten opzichte van die in 1990. Het Klimaatakkoord gaat over de maatregelen die we de komende jaren nemen om dit doel te halen. Voor 2050 is de ambitie om de Nederlandse broeikasgasemissies 80 tot 95% te verminderen ten opzichte van die in 1990.

Grootschalige biomassaverwerking

Het belangrijkste broeikasgas is koolstofdioxide (CO₂) dat vrijkomt bij verbranding van (fossiele) brandstoffen zoals kolen, olie en gas. Daarnaast wordt ook gekeken naar de vermindering van de uitstoot van andere broeikasgassen die bijdragen aan opwarming van de atmosfeer, zoals methaan en lachgas. Ook de afvang en opslag van CO₂ kunnen meehelpen. Dé manier om het verstoken van fossiele brandstoffen te verminderen, is alternatieve opwekking van elektriciteit. Dat kan op verschillende manieren: grootschalige verbranding van biomassa, kernenergie, opwekking van windenergie op zee en op land, opwekking van zonne-energie. Tenslotte helpt het ook om over de hele breedte van de samenleving te bezuinigen op het gebruik van energie.

Een rol speelt hier ook de elektrificatie van krachtbronnen, denk aan elektrische auto’s, maar ook aan processen in de industrie.

niet zo heet gegeten als ze wordt opgediend. Ze laat weten dat een afwegingskader geen concreet plan is, slechts een lijst met criteria waaraan, als die eenmaal door de gemeenteraad is vastgesteld, een ontwikkelaar moet voldoen, wanneer die een plan concreet wil maken. 'De gemeente Doesburg gaat zelf geen projecten of plannen voor zon- of windenergie initiëren. Evenmin zijn in Doesburg al projecten of initiatieven voor het opwekken van windenergie opgestart.' Voor zonne-energie, zegt ze, hebben zich ontwikkelaars gemeld. 'Deze meldingen hebben wij afgehouden, omdat wij eerst dat afwegingskader willen opstellen met de omgeving.'

Wespendief schiet te hulp

Hermesen laat verder weten dat het proces om tot het afwegingskader voor zon en wind te komen, vertraagd is geweest, maar dat over de afstemming daarvan nu gesprekken worden gevoerd met gemeente Bronckhorst, wijkraad Bewoners Noordoost en Dorpsraad Drempt.

Overigens wijst ze op weerstand tegen windmolens uit onverwachte hoek. Het recent gepubliceerde onderzoek 'Wind op de Veluwe' van de Provincie Gelderland zegt dat 'nieuwe windmolens op de Veluwe tot 2030 niet realistisch' zijn. Onder meer omdat de windmolens veel vogelslachtoffers zouden maken, waaronder de beschermde wespandief. Hermesen: 'Doesburg valt binnen dat gebied waar voor windmolens beperkende maatregelen gaan gelden. Wat dit precies gaat inhouden, is nog niet bekend.'

www.tegenwindkeppeleneldrik.nl

www.windmolensdrempt.nl

Lokale voorwaarden voor windmolens in Bronckhorst

Net als Doesburg en Doetinchem is ook de gemeente Bronckhorst op weg naar energieneutraal. Dat wil zeggen, net zoveel energie zelf opwekken als in de gemeente wordt verbruikt.

De gemeente meldt daarbij onderstaande route te volgen. De gemeente hecht er daarbij aan te melden dat tot 2022 in Bronckhorst geen besluit wordt genomen over concrete windinitiatieven. 'We zijn niet bekend met windplannen op ons grondgebied in de omgeving van Drempt', meldt een woordvoerder. 'We zitten in het proces om te komen tot lokale voorwaarden voor wind.'

In 2019 stemde de Bronckhorster gemeenteraad in met de Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030. De raad besloot de beleidsregels en -kaders voor wind op te schorten tot 2022. Onlangs stemde de raad in met een stappenplan om te komen tot duidelijke kaders voor participatie, gezondheid en landschap bij toekomstige windinitiatieven. 'Het traject van de Regionale Energiestrategie (RES), waarin elke regio haar keuzes aangeeft voor grootschalige, duurzame stroomopwekking, plaatst ons nu voor een uitdaging. Het is daarom belangrijk tijdig en zelf de spelregels voor windenergie in Bronckhorst vast te stellen. Zowel zonneparken als windmolens zijn in 2030 nodig om in de eigen energievraag te voorzien en om onze gemeentelijke energie-ambities waar te maken. Door op tijd zelf kaders op te stellen houdt de gemeente regie en kunnen we de belangen van inwoners beter bewaken. Daarmee is Bronckhorst ook voorbereid op de Achterhoekse RES 1.0.'

Inwoners betrekken

De woordvoerder van de gemeente Bronckhorst geeft aan te begrijpen dat dit onderwerp gevoelig kan liggen. 'We willen die stappen zorgvuldig nemen, met betrokkenheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Daarbij gaan we op drie manieren in gesprek.'

1. Enquête

Eind 2020 heeft de gemeente alle huishoudens van Bronckhorst een uitnodiging gestuurd voor het meedoen aan een enquête. In een vragenlijst werden vragen gesteld over het betrekken van inwoners bij de energietransitie, gezondheid en een goede inpassing in ons landschap. Het onafhankelijke onderzoeksbureau PON & Telos verwerkt de gegevens in een verslag (rapportage). Vervolgens kijkt de gemeente welke lokale aandachtspunten, mogelijke zorgen en nieuwe inzichten er zijn opgehaald.

2. Interviews met maatschappelijke organisaties

Daarnaast voert het PON in het eerste kwartaal van dit jaar verdiepende gesprekken met verschillende Bronckhorster organisaties. Ook de uitkomsten van deze verdiepende interviews worden in de uitvoerige rapportage van het PON meegenomen.

3. Expertavonden

Tijdens drie bijeenkomsten praten experts en (ervarings) deskundigen inwoners bij over de thema's participatie, gezondheid en landschap. Zij geven een stand van zaken op de thema's en inwoners kunnen vragen stellen over de presentaties.

Hoe verder?

Tijdens een terugkoppelbijeenkomst op 1 april praat het PON inwoners en raadsleden bij over de uitkomsten van de enquête en de interviews. Onder andere met de resultaten van dit onderzoek komt de gemeente tot een voorstel aan de gemeenteraad voor lokale voorwaarden voor wind vanaf 2022. De gemeenteraad van Bronckhorst neemt hier een besluit over.

Meer informatie over dit brede proces is te vinden op www.bronckhorst.nl/windenergie. Ook de opnames van de eerste twee expertavonden (over participatie en lokaal eigendom, en over landschap en windenergie) staan op deze pagina.